

Keski-Suomen SOTE 2020 - hanke

Yhteenveto: Sote – integraatio työpaja, Peurunka 2 – seminaari 15.4.2015

Työpajan vetäjät: Hanketyöntekijä Päivi Koikkalainen ja hankesihteeri Minna Mård

Sote – integraatio Keski-Suomessa – mitä, missä, milloin ja kenen kanssa?

1. Työpajan toteutus

Työpajan tavoitteena oli määrittellä sote – integraation keskeiset painopistealueet ja kehittämiskohteet jatkotyöskentelyn pohjaksi. Työpajaan osallistui noin 50 henkilöä (kuntapäätäjiä, johtavia viranhaltijoita ja työntekijöitä useista eri organisaatioista ja ammattiryhmistä sekä järjestöjen ja muiden tahojen edustajia).

Työpajan aluksi hanketyöntekijä Päivi Koikkalainen kertoi palvelujen integroimiseen liittyvistä tekijöistä, Keski-Suomen sote – palvelujen tulevaisuuden haasteista sekä työpajan toteutuksesta. (Ks. erillinen liite esityksestä).

Työpaja toteutettiin pääosin Tuumatalkoot – menetelmällä. Tuumatalkoot soveltuvat ideoiden ja ratkaisuvaihtoehtojen tuottamiseen ja arviointiin sekä uusien asioiden käsittelemiseen ryhmässä (<https://www.innokyla.fi/web/malli104175>).

Työpajan osallistujat jakautuivat viiteen ryhmään ja kirjasivat ideoita seuraavista aiheista:

- Mihin sote-integraatiossa pitäisi panostaa? (keskeiset painopistealueet)
- Mitkä ovat keskeisiä kehittämiskohteita integroitujen sote-palvelujen tuottamisessa?

Em. kysymyksiä tarkasteltiin kolmesta eri näkökulmasta:

- Sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio (horisontaalinen integraatio)
- Perus- ja erityispalvelujen integraatio (vertikaalinen integraatio)
- Julkisen sektorin sote-toimijoiden ja muiden toimijoiden välinen integraatio

2. Työpajan tulokset

2.1. Tärkeimmät painopistealueet ja kehittämiskohteet

Osallistujat ideoivat ja kirjasivat runsaasti erilaisia sote - integraatioon liittyviä asioita ja ideoita. Ideointivaiheen ja keskustelujen jälkeen kukin ryhmä valitsi äänestämällä yhden asian, joka katsottiin kaikkein keskeisimmäksi sote – integraation toteuttamisessa. Lopuksi työpajassa keskusteltiin yhteisesti, mitä esitettyjen asioiden toteuttamiseksi pitäisi tehdä Keski-Suomessa.

Ryhmät valitsivat tärkeimmiksi painopistealueiksi ja kehittämiskohteiksi seuraavat tekijät:

- Alueellinen yhdenvertaisuus maakunnallisesti
- Kuntalaisten yhdenvertaiset palvelut Keski-Suomessa
- Lähipalveluiden tärkeys
- Painopiste matalan kynnyksen palveluissa (lähipalvelut)
- Potilaan/asiakkaan kokonaisvaltainen hoito

Sote - integraation toteutuksessa tärkeimmiksi tekijöiksi nousivat lopulta siis kaikissa ryhmissä hyvin samankaltaiset asiat: yhdenvertaiset ja tasalaatuiset palvelut alueellisesti, tasapuolinen palvelujen saatavuus ja saavutettavuus eri kunnissa sekä lähipalveluihin, matalan kynnyksen palveluihin ja asiakkaan kokonaisvaltaiseen hoitoon panostaminen.

Keskustelussa todettiin, että kansalaisten kokemusten mukaan yhdenvertaisuus palvelujen toteutuksessa ei toteudu tällä hetkellä Keski-Suomessa. Jos yksi taho olisi vastuussa palveluista, prosessien hiominen, päällekkäisyyksien purkaminen ja resurssien suuntaaminen erilaisten palvelutarpeiden mukaisesti olisi mahdollista tehokkaammin ja taloudellisemmin. Painopiste tulisi siirtää ennaltaehkäiseviin ja matalan kynnyksen lähipalveluihin, joita liikkuvat palvelut voisivat tukea. Jo olemassa olevia palveluja tulisi hyödyntää maksimaalisesti. Eri-tyisosaaminen tulisi koota asiakkaan ympärille, joten myös erikoissairaanhoidon palveluja ja osaamista tulisi jalkauttaa maakuntaan. Asiakkaan sosiaalisiin tarpeisiin ja sosiaalipalvelujen merkitykseen palvelukokonaisuudessa (esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen tarve) pitäisi myös kiinnittää huomiota nykyistä enemmän.

Palvelujärjestelmä tulisi nähdä kokonaisuutena, jolloin voitaisiin luopua esimerkiksi jaottelusta erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuoltoon. Kaiken kaikkiaan olisi tärkeää vähentää hierarkkisuutta ja panostaa enemmän yhteiseen tekemiseen ja yhdessä päättämiseen. Tässä yhteistyössä tulisi tukea myös kumppanuutta kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Muutokset palvelujärjestelmän jossain osassa vaikuttavat aina toistenkin toimijoiden toimintaan (esimerkiksi Uuden sairaalan prosessien käyttöönotto aiheuttaa muutoksia myös perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelutarpeeseen). Toimintoja pitäisikin Keski-Suomessa "hitsata yhteen" pikaisesti, vaikka valtakunnallinen sote-uudistus ja siihen liittyvät lakiehdotukset viivästyisivät.

Asiakkaan kokonaisvaltainen kohtaaminen, ongelmien ratkaiseminen ja hoito edellyttävät palveluja tuottavalta organisaatiolta monia tekijöitä. Toimivat atk - järjestelmät (palvelevat ammattilaista eikä toisin päin), hyvä johtajuus, työjärjestelyt ja laajennetut tehtäväkuvat ovat asioita, jotka tukevat asiakastyön toteuttamista laadukkaasti ja asiakaslähtöisesti. Myös asiakkaiden osallistumisen mahdollistaminen esimerkiksi oman hoito- ja palvelusuunnitelman tekemiseen on tärkeää.

Palvelujen järjestämisessä on oleellista hyvä tiedonkulku terveyden- ja sosiaalihuollon toimijoiden välillä. Tietosuoja ei ole ongelma, jos asiakas on tiiviisti mukana palveluprosessissa. Lähetekäytännöt hidastavat usein palvelujen saatavuutta, mutta nykyisessä järjestelmässä ne ovat edelleen tarpeellisia, koska ne kohdentavat palveluita tarpeen mukaisesti ja toimivat kuntien maksusitoumuksina. Keskustelussa tuotiin esille, että ilman lähetteitä asiakkaat haikertuisivat liian helposti erikoissairaanhoidon. Toisaalta kuitenkin todettiin, että jos peruspalveluja olisi saatavilla lähellä riittävästi ja oikea-aikaisesti, asiakkailla ei olisi mitään intressiä lähteä hakemaan palveluja erikoissairaanhoidosta pitkien matkojen takaa.

2.2. Työpajassa tuotettu aineisto kokonaisuutena

Työpajassa tuotettu aineisto on koottu kokonaisuudessaan liitteeseen 2. Aineisto on jaoteltu tässä vaiheessa karkeasti ryhmiin, joissa painottuvat asiakkaan, ammattilaisten, organisaation tai poliittis-hallinnollisen järjestelmän rooli toimijana tai toiminnan kohteena. Monet esille nostetuista asioista ovat kuitenkin sellaisia, että ne liittyvät useampaankin näkökulmaan, joten ryhmittely on vain suuntaa antava.

Osallistujat kirjasivat eniten tekijöitä, jotka liittyvät organisaatioiden tai poliittis-hallinnollisten toimijoiden tehtäväkenttään. **Tietojärjestelmien yhteensovittaminen ja yksinkertaistaminen sekä tiedonkulun esteiden poistaminen** esimerkiksi tietosuojaan liittyviä käytäntöjä ja lainsäädäntöä muuttamalla oli selkeästi eniten mainittu kokonaisuus. Samat asiat ovat tulleet voimakkaasti esille myös hankkeen järjestämisessä henkilöstötilaisuuksissa eri kunnissa, joten niihin vaikuttamisen tulisi olla sote – toimijoiden yhteinen kehittämiskohde jatkossakin.

Yhteistyön ja kumppanuuden rakentaminen muiden hyvinvointia tukevien hallinnonalojen, palveluntuottajien ja toimijoiden kanssa nähtiin myös tärkeäksi. Varhaiskasvatuksen, liikunta-, kulttuuri- ja opetustoimen, TE-keskuksen, Kelan ym. toimijoiden sekä yritysten ja kolmannen sektorin rooli todettiin merkitykselliseksi erityisesti ennaltaehkäisyssä ja kuntoutuksessa. Selkeät rakenteet suunnitelmallisen yhteistyön toteuttamiseksi kuitenkin puuttuvat usein paikallisella ja alueellisella tasolla.

Resurssien kohdentamista koskevissa maininnoissa korostuivat **ennaltaehkäisy sekä hoitoon pääsyn varmistaminen peruspalveluja ja matalan kynnyksen lähipalveluja vahvistamalla**. Paikallisuus nähtiin voimavaraksi, jota ei osata tukea eikä hyödyntää riittävästi nykyisissä järjestelmissä. Lisäksi painotettiin **toiminnan taloudellisuutta ja tehokkuutta, päällekkäisyyksien poistamista, yhteisesti sovittujen käytäntöjen ja prosessien merkitystä sekä osaoptimoinnin estämistä** palveluja järjestettäessä. Yhteinen budjetointi, henkilöstöresurssit ja johtaminen mainittiin tekijöinä, jotka voisivat vähentää osaoptimointia ja ”kerman kuorintaa”. Palvelujen tuottajana julkinen, alueellinen organisaatio nostettiin esille useimmin. **Julkista palvelutuotantoa tulisi kuitenkin täydentää yksityisen ja kolmannen sektorin tarjoamilla mahdollisuuksilla** palveluja suunniteltaessa ja toteutettaessa (esim. ostopalvelut, palvelusetelit). Useat osallistujat olivatkin nostaneet esille myös **kilpailutukseen** liittyviä asioita: lainsäädännöllisten muutosten tarpeita sekä palvelujen sisällön, hintata-

son ja laatukriteerien määrittelyyn liittyviä tekijöitä. Pelkkä hinta ei saisi olla määräävä tekijä, myös ”sosiaaliset kriteerit” tulisi ottaa huomioon.

Joustava palveluohjaus, asiakkaan tarpeiden ymmärtäminen, kokonaisvaltainen ihmisen kohtaaminen sekä aito kumppanuussuhde asiakkaan ja ammattilaisen välillä mainittiin tärkeiksi tekijöiksi arkityön tasolla. Työntekijöiden **koulutukseen sekä osaamisen ja asiantuntijuuden tukemiseen** pitäisi myös panostaa. Kaikille työntekijöille tulisi järjestää koulutusta ”monialaiseen työskentelyyn” niin, että myös sosiaalihuollon tarpeet otettaisiin riittävästi huomioon. **Ammattiryhmien välinen työnjako** (esimerkiksi hoitajien laajennetut tehtävät ja hoitajavetoisten vastaanottojen lisääminen) nähtiin yhtenä keinona palvelujen saatavuuden parantamisessa.

Lisäksi osallistujat toivat esille lukuisan joukon muita tekijöitä, jotka tulisi ottaa huomioon sosiaali- ja terveystalvveluja integroitaessa (Liite 2). Aineistoa hyödynnetään yhdessä aiemmin koottujen materiaalien kanssa hankkeen integraatio – työryhmässä ja muussa jatkotyöskentelyssä.

3. Yhteenveto sote – integraatio työpajasta

Työpajan tavoitteena oli määritellä sote – integraation keskeisiä painopistealueita ja kehittämiskohteita Keski-Suomessa. Vaikka koko sosiaali- ja terveystalvvelujen integraatio on ilmiönä laaja ja monitasoinen, työpajan asiantuntevat osallistujat pystyivät lyhyessä ajassa kirjaamaan edustavan ja monipuolisen joukon tekijöitä, joilla on oleellinen merkitys integraatiossa. Lisäksi osallistujat nimesivät ideoinnin, keskustelujen ja äänestyksen perusteella viisi tärkeintä painopistealuetta, jotka tulisi ottaa huomioon integraation toteutuksessa Keski-Suomessa. Työpajassa koottu aineisto tukee hyvin hankkeen tavoitteiden mukaista toimintaa jatkossa.

Tuumatalkoot – menetelmä ei ollut kaikille osallistujille tuttu, joten menetelmän esittelyyn olisi voinut varata enemmän aikaa. Vaikka esittely jäi lyhyeksi, työryhmien työskentely käynnistyi tehokkaasti ja niissä käytiin vilkasta keskustelua. Jos aikaa olisi ollut enemmän, esille nostettuja aiheita olisi ollut mahdollista konkretisoida pitemmälle ja käsitellä monipuolisemmin työpajan yhteisessä loppukeskustelussa. Käsiteltävän aiheen laajuuteen nähden osallistujat kuitenkin suoriutuivat urakastaan erinomaisesti. Lämpimät kiitokset kaikille!